

RUHTABURSAMUITALUS

- bájuhangeahččaleapmi gárgideaddji hállama kártemii

RUHTABURSAMUITALUS

- bájuhangeahččaleapmi gárgideaddji hállama¹ kártemii

Dárogillii jorgalan ja heivehan

Sønsterud/Hoff – 2012

(Čakčamánu 2012 veršuvdna)

Van Zaalen & Wingelman originála vuodul, girjjis

«Broddelen, Een (on)begrepen stoornis», 2009

Sámegillii jorgalan

Berit Eskonsipo

Sisdoalu dárkkistan ja heivehan sámegillii

Lone Nergård Boine ja Marit Inger Pulk, 2025

Namma: _____

Riegádanbeaivi: _____

Teastajođiheaddji: _____

Čadahánbeaivi: _____

---

¹ *Gárgideaddji hállan lea dárogillii løpsk tale, engelasgillii cluttering.*

Instrukšuvdna teastajođiheaddjái:

”Mun háliidan lohkat mitalusa dutnje. Go lean geargan mitalusa lohkamis, de galggat don ođđasit mitalit dan seamma mitalusa nu dárkilit go vejolaš. Mus ii leat lohpi du veahkehit. Go lean geargan, de dieđihan dutnje. De lea du vuorru mitalit munnje dan seamma mitalusa.”

Jus olmmoš čájeha ahte lea ádden rávvaga, de álgge lohkat mitalusa. Jus olmmoš ii leat ádden, de atte eanet čilgehusaid, sávaldaga mielde, dassáži go olmmoš ádde bargovuogi.

(Digitála auditiiva/audiovisuála bádden álgá dakkaviđe go teastajođiheaddji álgá lohkat.)

Lohkanteaksta:

Lei arvebeaivi skábmamánus. Nissonolmmoš vujii iežas áibbas ođđa biillain gávpái. Su lusa galge bohtit golbma nieidaustiba mállásiidda maŋnelaš. Son lei lohpidan sidjiide ráhkadit italialaš biepmu, mii lea su erenoamášvuohta. Go lei gávppašeamen, de gáhčai su ruhtabursa olggos veaskkus, iige son fuobmán dan. Su gávppašánvovnnas ledje badjelmeare ollu gálvvut. Go son bođii kássii, de ii sáhttán máksit gálvvuid ovddas. Gávpebargi fála iežas geahččat bearrái gávppašánvovnna dan botta. Nissonolmmoš duvdillii gálvvuid eret, ja manai ruoktot. Biilla lásesihkonat manne ovddas ja maŋás olles leahtuin, ja buot johtolatčuovggat ledje dieđusge ruoksadat. Son lei headástuvvan. Dalán go rabai uvssa, de čuodjagođii telefovdna. Unna nieiddaš logai sutnje ahte son lea gávdnan ruhtaburssa. Nissonolmmoš lei geahppánan.

Analysa: *(Geavat sierra skorenskovi.)*

1. Transkribere mitalusa
2. Mitalusa osiid árvvoštallan (váldo- ja bálldalasti cealkagat, ”riedja”)
3. Rivttes syntávssa árvvoštallan (”+” = rivttes syntákssa, ”-” = boasttusyntákssa)
4. Hállanboatkka šlája árvvoštallan (geahča sierra skorenskovi)
5. Hállanboatkka proseantaoasi ja ratio árvvoštallan

Muitalusa osiid árvvoštallama skovvi

Váldocekagat árvvoštallojuvvojit muitalusa «huksengeađgin».

Bálddalasti cealkagat árvvoštallojuvvojit «detálljan».

Lasáhussan («riedja») adnojuvvojit dajaldagat, oasit dahje deavddasánit, mat eai gula muitalusii.

Váldo-	Báldda- lasti	Muitalusa cealkagat	Klieantta vástáduš	Syntákša (+/-)	Hállanboatka
1		Lei arvebeaivi skábmamánus.			
2		Nissonolmmoš vujii iežas áibbas ođđa biillain gávpái.			
3		Su lusa galge boahtit golbma nieidaustiba mállásiidda maŋŋelaš.			
	1	Son lei lohpidan sidjiide ráhkadit italialaš biepmu,			
	2	mii lea su erenoamášvuohta.			
4		Go lei gávppašeamen,			
5		de gáhčai su ruhtabursa olggos veaskkus,			
6		iige son fuobmán dan.			
	3	Su gávppašanvovnnas ledje badjelmeare ollu gálvvut.			
7		Go son bođii kássii, de ii sáhttán máksit gálvvuid ovddas.			
	4	Gávpebargi fálai iežas fáktet gávppašanvovnna dan botta.			
	5	Nissonolmmoš duvdillii gálvvuid eret,			
8		ja manai ruoktot.			
	6	Biilla lásesihkonat manne ovddas ja maŋás olles leahtuin,			
	7	ja buot johtolatčuovggat ledje dieđusge ruoksat.			
	8	Son lei headástuvvan.			
9		Dalán go rabai uvssa,			
10		de čuodjagođii telefodna.			
11		Unna nieiddaš logai sutnje			
12		ahte son lea gávdnan ruhtaburssa.			
	9	Nissonolmmoš lei geahppánan			
13		(Loahpaheapmi)			
Galle cealkaga leat muitalusas:		Dábálaš hállanboatka:		Vavddadan-/gahkkálágan hállanboatka:	
☐ váldocekaga ☐ bálddalasti cealkaga ☐ lasáhusa («riedja»)		☐ Divvumat ☐ Interjekšuvnnat ☐ Sániid ja sániid osiid geardduheapmi (moadde boatkka gealdaga haga)		☐ Sániid ja sániid osiid geardduheapmi ☐ (mánga boatkka gealdagiin/gealdaga haga) ☐ Sániid osiid geardduheapmi ☐ Guhkideamit ☐ Darváneamit	

Ruhtabursamuitalus

*Ratio= Oktavuohta gaskal dábálaš hállanboatkka (D) ja vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkka (V) logu. Jus ovdamearkka dihte lea 15 D ja 4 V, de lea oktavuohta 15:4, =3,75. Vurdojuvvo ahte olbmossat geas lea gárgideaddji hállan, leat eanet dábálaš hállanboatkat, ja nu maiddái ratio mii lea stuorát go okta.

SKORENSKOVVI

DÁBÁLAŠ JA VAVDDADAN-/GAHKKÁLÁGAN HÁLLANBOATKKAT

Lohkan:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Hállanboatkka šládja/hivvodat
										Sániid geardduheapmi
										Sániid osiid geardduheapmi
										Dajaldagaid geardduheapmi
										Deavddasánit, fásta dajaldagat ja eahpádusat (interjekšuvnnat)
										Divvumat (revišuvnnat)
										Oktiigeassimat (teleskoperen)
										Galle dábálaš hállanboatkka:
										Sániid geardduheapmi
										Sániid osiid geardduheapmi
										Guhkideamit
										Darváneamit
										Oktiibuot vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkkat:
Oktiibuot lohkkjuvvon sániid lohku:					Hállanboatkka proseantaoassi:					Hállanboatkka ratio*:

Ruhtabursamuitalus

*Ratio= Oktavuolta gaskal dábálaš hállanboatkka (D) ja vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkka (V) logu. Jus ovdamearkka dihte lea 15 D ja 4 V, de lea oktavuolta 15:4, =3,75. Vurdojuvvu ahte olbmossat lea gárgideaddji hállan, leat eanet dábálaš hállanboatkkat, ja nu maiddái ratio mii lea stuorát go okta.

SKORENSKOVVI

DÁBÁLAŠ JA VAVDDADAN-/GAHKKÁLÁGAN HÁLLANBOATKKAT

Spontána monologa/dialoga:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Hállanboatkka šládja/hivvodat
										Sániid geardduheapmi
										Sániid osiid geardduheapmi
										Dajaldagaid geardduheapmi
										Deavddasánit, fásta dajaldagat ja eahpádusat (interjekšuvnnat)
										Divvumat (revišuvnnat)
										Oktiigeassimat (teleskoperen)
										Galle dábálaš hállanboatkka:
										Sániid geardduheapmi
										Sániid osiid geardduheapmi
										Guhkideamit
										Darváneamit
										Oktiibuot vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkkat:
Oktiibuot lohkkovuvvon sániid lohku:					Hállanboatkka proseantaassi:					Hállanboatkka ratio*:

Ruhtabursamuitalus

*Ratio= Oktavuohta gaskal dábálaš hállanboatkka (D) ja vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkka (V) logu. Jus ovdamearkka dihte lea 15 D ja 4 V, de lea oktavuohta 15:4, =3,75. Vurdojuvvo ahte olbmossat lea gárgideaddji hállan, leat eanet dábálaš hállanboatkkat, ja nu maiddái ratio mii lea stuorát go okta.

SKORENSKOVVI

DÁBÁLAŠ JA VAVDDADAN-/GAHKKÁLÁGAN HÁLLANBOATKKAT

Ođđasismuitaleapmi (bájuheapmi) (Ruhtabursamuitalus, dahje eará):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Hállanboatkka šládja/hivvodat
										Sániid geardduheamit
										Sániid osiid geardduheamit
										Dajaldagaid geardduheapmi
										Deavddasánit, fásta dajaldagat ja eahpádusat (interjekšuvnnat)
										Divvumat (revišuvnnat)
										Oktiigeassimat (teleskoperen)
										Galle dábálaš hállanboatkka:
										Sániid geardduheamit
										Sániid osiid geardduheamit
										Guhkideamit
										Darváneamit
										Oktiibuot vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkkat:
Galle sáni geavahuvvojedje bájuheamis:					Hállanboatkka proseantaoss:					Hállanboatkka Ratio*:

Ruhtabursamuitalus

*Ratio= Oktavuolta gaskal dábálaš hállanboatkka (D) ja vavddadan-/gahkkálágan hállanboatkka (V) logu. Jus ovdamearkka dihte lea 15 D ja 4 V, de lea oktavuolta 15:4, =3,75. Vurdojuvvo ahte olbmos geas lea gárgideaddji hállan, leat eanet dábálaš hállanboatkkat, ja nu maiddái ratio mii lea stuorát go okta.